

INTERVIU

cu organistul

HANS

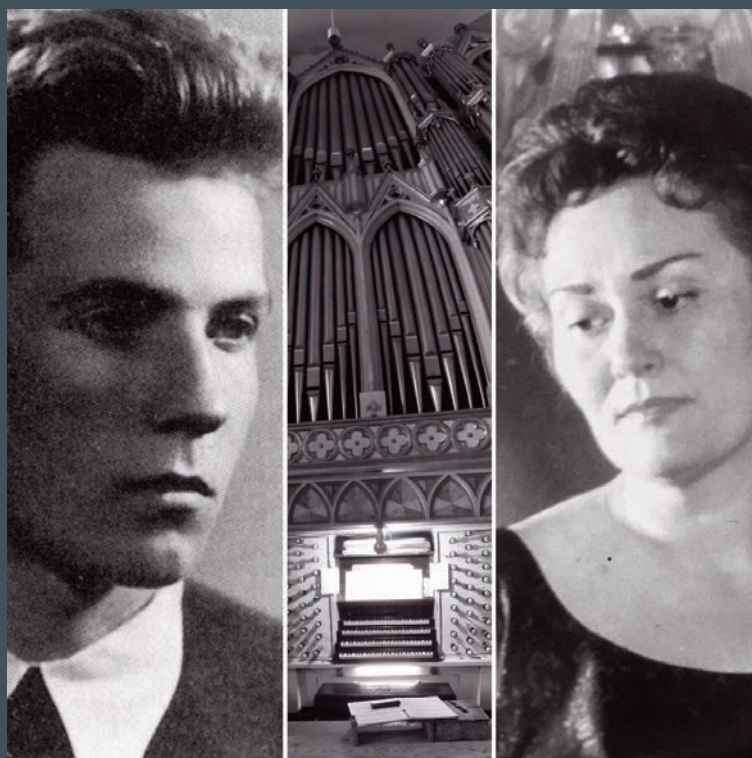
ECKART

SCHLANDT

despre colaborarea

cu soprana

Emilia Petrescu

Anul trecut am avut plăcerea de a-l întâlni pe domnul Eckart Schlandt nu doar în memorabilele sale concerte de orgă de la Biserica Neagră din Brașov, dar și în câteva discuții despre artă și muzică, în care s-a distins figura sopranei Emilia Petrescu. Colaborarea din trecut a celor doi valoroși muzicieni a fost una de lungă durată, așa că am îndrăznit să îl rog pe domnul Eckart Schlandt să îmi acorde un scurt interviu despre întâlnirea lor muzicală. Bineînțeles că nu am ratat ocazia de a-l întreba și câteva aspecte legate de prestigioasa sa carieră de organist, desfășurată timp de aproape cinci decenii în vecinătatea unui instrument spectaculos cum este orga Buchholz (care a sărbătorit în 2019 180 de ani de la inaugurarea sa, din 1839)!

Soprana Emilia Petrescu (1925-2003) – *regina cântului vocal concertant* – cum o numește muzicologul Grigore Constantinescu în cartea sa dedicată artistei, s-a născut în România în frumoasa perioadă interbelică, și-a format personalitatea intelectuală și artistică în anii celui de-Al Doilea Război Mondial, ca mai apoi să-și desfășoare majoritatea carierei sale lirice în epoca comunistă. A absolvit Facultatea de Litere și Filosofie din București, iar în 1945 o găsim stu-

dentă la Conservatorul Regal de Muzică și Artă dramatică din capitală. Între mentorii săi principali care au cizelat-o în formarea artistică, îi numea în primul rând pe tenorul Aurel Alexandrescu, clavecinistul Kurt Mild și dirijorul Constantin Silvestri – cel care a întemeiat și celebrul Cvarțet al Filarmonicii bucureștene în 1950, format din soprana Emilia Petrescu, mezzosoprana Elena Cernei (ulterior Martha Kesler), tenorul Aurel Alexandrescu, basul Alexandru Voinescu (ulterior Marius Rizler, Ionel Pantea, Pompei Hărășteanu). Cariera sa s-a definit în direcția concertantă, excelând în registrul liedului și oratoriului în numeroase concerte în București, în turnee în țară și în străinătate. A fost invitată constant în festivaluri prestigioase din Germania (șapte ediții consecutive la celebrul *Händel-Festspiele* din Göttingen!), a activat ca membră în juriile unor concursuri internaționale, a predat în România, SUA și Turcia și a colaborat cu artiști de marcă ai timpului său, între care îi numim selectiv pe Dietrich Fischer Dieskau, Theo Adam, Peter Schreier, Konrad Almen, Karl Voterle, organistul Hans Eckart Schlandt, dirijorii Constantin Silvestri, Erich Bergel, George Georgescu, Iosif Conta, Herbert Kegel, Igor Markevitch, Paul Kletzky, Pierre Boulez.

Organistul Hans Eckart Schlandt, al cărui nume a devenit în timp sinonim cu tradiția muzicală de cea mai înaltă calitate, s-a născut la Brașov în anul 1940, într-o familie de sași. A activat pentru aproape cinci decenii ca organist și cantor al Bisericii Negre, dirijor al Corului Bach și fondator al Corului de tineret Bach (*Jugendbachchors*). Formarea sa muzicală a debutat în copilărie, luând lecții de pian de la tatăl său, Walter Schlandt – pianist concertist, profesor de muzică și dirijor de cor. Ulterior, de la vârsta de 14 ani s-a dedicat studiului orgii, sub îndrumarea lui Victor Bickerich. Dezvoltarea sa muzicală a fost influențată în mod hotărâtor de maestrul său, Bickerich – cel care a fost timp de patru decenii organist la Biserica Neagră, a înființat stagiunea estivală de orgă și Corul Bach. În 1957, Hans Eckart Schlandt merge la București pentru a se înscrie la Conservatorul de muzică „Ciprian Porumbescu”, la clasa de orgă condusă de Helmut Plattner. Trebuie menționat că în acei ani sașii brașoveni traversau o perioadă dificilă sub regimul comunist. În anul 1958, preotul Bisericii Evanghelice, Dr. Konrad Möckel, fusese arestat alături de alte câteva persoane, scriitori, acuzați și condamnați pentru „activități împotriva statului” în așa-numitul „Proces al Bisericii Negre” – în fapt o înscenare cu scopul de a-i intimida pe sași și a-i face mai supuși regimului comunist. Aceste tensiuni au afectat profund activitățile muzicale din Biserica Neagră, corul Bach întrerupându-și activitatea câteva luni de zile iar orchestra suferind de asemeni, pentru că, între anii 1949-1956 și 1958-1965, membrilor orchestrei filarmonicii li s-a interzis să participe la activități muzicale în cadrul bisericii (!) iar corul a fost obligat astfel să cânte fără orchestră, singurul instrument permis fiind orga. Pentru realizarea lucrărilor vocal-simfonice ample, precum oratoriile sau cantatele prezentate constant în cadrul sărbătorilor religioase ale comunității evanghelice a Bisericii Negre, această interdicție, care a dizolvat practic orchestra, a însemnat o sabotare directă. În anul 1965, Hans Eckart Schlandt se angajează ca organist al Bisericii Negre și preia conducerea Corului Bach de la tatăl său. Are șansa să cânte și să își dezvolte tehnica și fantezia registrației pe un instrument spectaculos: marea orgă a Bisericii Negre, operă a arhitectului berlinez Carl August Buchholz. Continuă timp de decenii tradiția concertelor anuale de orgă din cadrul stagiunii estivale de la Biserica Neagră, care figurează, în mod tradițional, sub deviza *Soli Deo Gloria*. Deși în perioada comunistă autoritățile se arată fâțiș potrivnice muzicii religioase, Eckart Schlandt reușește să prezinte cu o uimitoare continuitate și calitate marile oratorii și pasiuni de Bach, Mozart, Brahms, transformând Biserica Neagră într-un refugiu muzical pentru comunitatea sașilor dar și pentru publicul brașovean și numeroșii turiști care vizitau orașul de la poalele muntelui Tâmpa. Pe lângă intensa sa activitate de la Biserica Neagră, de-a lungul anilor, organistul Hans Eckart Schlandt concertează în diferite orașe din țară, pre-

cum și în mai multe țări europene (Olanda, RFG, RDG, URSS, Cehoslovacia, Ungaria, Iugoslavia) iar ulterior în SUA. Eckart Schlandt s-a dedicat de asemenea unei bogate activități pedagogice: între anii 1993-2004 a predat orgă și muzică de cameră la Facultatea de Muzică a Universității Transilvania din Brașov, iar între 1992 și 1999 a susținut cursuri de măiestrie. Numeroase înregistrări, distincții și premii încununează cariera lui Hans-Eckart Schlandt, dar poate una dintre cele mai profunde împliniri este că fiul său, Steffen Markus Schlandt, continuă tradiția familiei, fiind la rândul său un muzician de calibrul, organist și dirijor, ce poartă mai departe misiunea artistică de elită a Bisericii Negre. Din anul 2004, Steffen Schlandt a preluat conducerea și pregătirea ambelor coruri Bach. În prezent, Hans Eckart Schlandt coordonează stagiunea estivală de orgă, împreună cu fiul său, organistul Steffen Schlandt.

Cristina Radu-Giurgiu: *Când ați cunoscut-o pe doamna Emilia Petrescu?*

Hans Eckart Schlandt: Pe doamna Petrescu am cunoscut-o în anul 1956, la Brașov. Eram corist și acompaniator la acea vreme. Plecând la București pentru studii, între anii 1957-1962, am avut adesea ocazia să o ascult în oratorii sau în recitaluri de lieduri. La Biserica Neagră, comunitatea n-a dorit pe nici o altă soprană decât pe Doamna Emilia Petrescu-Cironeanu (numele ei de atunci). În anul 1964, am acompaniat-o pe Emilia Petrescu în două recitaluri unde s-au cântat lucrări de Bach, Mozart, Brahms și alții. Tot atunci am cântat împreună lucrări de Heinrich Schütz, care au fost o revelație atât pentru solistă cât și pentru comunitate, care le-a perceput ca niște rugăciuni. Solista a rămas înmărmurită ascultând imprimarea pe magnetofon.

C.R.-G.: *Ce a însemnat soprana Emilia Petrescu pentru dumneavoastră și pentru comunitatea Bisericii Negre din Brașov?*

H.E.S.: Datorită îndelungatei tradiții de muzică bisericească de la Biserica Neagră din Brașov, Doamna Petrescu n-a fost nici prima nici ultima solistă remarcabilă care a cântat aici. A admirat-o o țară întreagă și multe țări europene. Domnia sa a venit recomandată de clavecinistul Nicolae Rădulescu, clavecinistul care a pregătit timp de decenii cvartetul vocal al Filarmonicii din București. El a fost acela care a invitat Corul Bach al Bisericii Negre să interpreteze lucrări monumentale precum *Matthäus Passion* și *Johannes Passion* în primă audiție pentru București, dirijor fiind Victor Bickerich. Concertele au avut loc la Ate-neul Român în anii 1935-1936. Ca atare, începând din anul 1956, Emilia Petrescu a venit adesea să cânte la Biserica Neagră. De exemplu, în anii 1957-58 cu *Johannes Passion* de Bach și *Requiem*-ul de Mozart, fiind apreciată, prețuită de toți. După procesele scriitorilor germani și procesul „Biserica Neagră” (1958), activitatea corului Bach a fost mult îngreunată, orchestra n-avea voie să cânte la biserică. În

urma revoluției din Ungaria (1956), comuniștii români s-au gândit să înăsprească și ei situația. Procesul celor 7 scriitori sași s-a finalizat cu întemnițarea lor. După 6-7 ani a venit o amnistie guvernamentală și majoritatea au plecat imediat în Germania, după eliberarea lor din închisoare. Erau toți intelectuali eminenți, printre ei Hans Bergel (fratele dirijorului Erich Bergel, căruia Herbert von Karajan i-a încredințat proiectul ambițios de a termina *Arta fugii* de Bach). Iar procesul „Biserica Neagră” a fost unul vădit de intimidare. Era legat de Konrad Möckel, preotul principal (care slujise din 1933 până în 1958, când a fost arestat), care a adunat un grup de tineri pentru întruniri cu caracter religios. Acesta a fost motivul pentru care a fost

de bătrâni. În aceste condiții, aportul important al sopranei Emilia Petrescu și al mezzosopranei Martha Kessler (cele două eminențe artistice care veneau să colaboreze în concerte la Biserica Neagră) a fost că ne-au încurajat să refacem corul descompletat și ne-au ajutat să depășim acest impas. „Nouă nu ne este teamă să venim la biserică, atunci coriștilor de ce să le fie teamă?” ziceau. În plus, și eu am preluat ulterior de la tatăl meu conducerea corului la o vârstă tânără, 25 de ani, ceea ce i-a încurajat și pe alți tineri să vină în cor. Îmi amintesc din anul 1965 de concertele cu *Johannes Passion* de Bach și *Requiem*-ul de Mozart (între soliști, Emilia Petrescu, Martha Kessler, dirijor Walter Schlandt), la care, chiar dacă nu era voie să se facă publi-

arestat, acuzat de conspirație împotriva regimului comunist și a primit pedepse exagerat de mari... a fost chiar condamnat la moarte. Acestea au fost niște intimidări care au dat fructele negative... corul Bach s-a destrămat și n-a mai funcționat (la un moment dat s-a desființat cam 3 luni de zile și când s-a reînființat – pentru că biserica are nevoie de cor – veneau numai oameni bătrâni). S-a spus că la Biserica Neagră nu mai este nevoie de orchestră... Chiar și instrumentiștilor care colaboraseră înainte la biserică le era frică să vină în aceste condiții. Cam aceasta a fost situația după anul 1958 până spre anul 1965. Șapte ani grei pentru comunitatea Bisericii Negre, care fusese obișnuită cu muzică bună... Concertele au continuat, dar în orchestră cu instrumentiști amatori sau pensionari... Între timp, Victor Bickerich s-a pensionat și, pentru 3 ani, la conducerea Corului Bach și orga Bisericii Negre a venit tatăl meu, Walter Schlandt. Tatăl meu a preluat un cor descompletat, numai

citare, biserica era plină. Un lucru de remarcat în comunism, chiar și în lunga perioadă de renovare a Bisericii Negre (1972-1984) când, în parte, activitățile comunității se mutaseră la Biserica Bartolomeu (între anii 1983-1984), este acela că nu au încetat concertele de orgă. Stagiunea estivală de orgă are o tradiție de decenii, prima ediție a fost în anul 1953. Brașovul a fost mereu un oraș turistic. De ochii străinilor, guvernul comunist lăsa totuși anumite concerte să se desfășoare.

C.R.-G.: Știi că pe lângă o remarcabilă cântăreață de oratoriu și lied, Emilia Petrescu a fost și o pasionată montaniardă. A fost ceva, un detaliu, o calitate aparte, muzicală sau umană, care a făcut specială relația dvs. cu Emilia Petrescu?

H.E.S.: Respirația „interminabilă” a Emiliei Petrescu – a obținut-o, după spusele dânssei, după numeroase drumetii la sfârșit de săptămână, mai ales în munții Piatra

Craiului, pe care le făcea în ritm susținut. A venit adesea la noi, interesându-se de trasee montane și în general de trasee în părțile Ardealului.

Emilia Petrescu era uluitor de economică în respirație, binecunoscută pentru frazele muzicale lungi pe care le putea susține.

Oricui i se poate întâmpla să răcească. Venea câteodată foarte răgușită, dar nu-și făcea probleme: „Voi cânta deasupra, unde glasul nu este atins”. Zis și făcut, publicul nu a observat, dar după concert doamna Petrescu n-a vorbit nici un cuvânt, dădea doar afirmativ din cap în semn de răspuns... În domeniul privat se interesa de rețete de gospodină, lucruri practice etc.

Händel, muzică italiană, franceză, germană – pe care le interpreta admirabil. Dacă s-ar fi născut cu 25 de ani mai târziu, cariera sa artistică ar fi decurs altfel... A lucrat mult cu clavicinistul și organistul Kurt Mild. Eu o vedeam în primul rând ca o soprană de oratoriu. Să nu uităm însă aportul imens în propagarea liedului și oratoriului internațional, dar și în cel românesc.

C.R.-G.: *Cum era în timpul repetițiilor?*

H.E.S.: În timpul repetițiilor Emilia Petrescu era foarte operativă, spunea lucrurilor clar pe nume, accepta și alte păreri, avea argumente, ba se implica și în dozajul orgii. Era o atmosferă de lucru productivă.

C.R.-G.: *Câți ani ați colaborat cu dânsa? Puteți să îmi numiți câteva dintre cele mai remarcabile proiecte, concerte pe care le-ați pregătit împreună?*

H.E.S.: Am colaborat aproape 20 de ani cu Emilia Petrescu, între anii 1964-1984, în diferite cantate și oratorii de Bach, Buxtehude, Händel, Haydn, Mozart, Brahms, Bruckner... în calitate de dirijor. Cam aceleași lucrări se cântau și la Sibiu, cu Emilia Petrescu, dar în sala de concert, nu în biserică, alături de Corul Bach din Sibiu.

C.R.-G.: *Care credeți că este repertoriul în care Emilia Petrescu strălucea? Avea o afinitate față de un anumit compozitor/ stil?*

H.E.S.: Datorită muzicienilor din Germania, Emilia Petrescu a avut acces la lucrări imposibil de procurat la noi, mă gândesc la o serie de *Solo-Kantate* de Telemann,

C.R.-G.: *În monografia dedicată Emiliei Petrescu, muzicologul Grigore Constantinescu afirma că era interesată de studiul muzicologic și își analiza atent, în profunzime lucrările pe care le aborda apoi în stagiunea concertistică. Tot dânsul notează că în arhiva familiei sopranei au rămas, în manuscris, numeroase studii scrise de doamna Emilia Petrescu. Câteva dintre acestea, Gr. Constantinescu le-a inserat în cartea sa, publicată în anul 2015. În timpul repetițiilor aveți și discuții mai aprofundate despre lucrările interpretate, sau de obicei vă rezumați la studiul propriu-zis al pieselor muzicale?*

H.E.S.: Din păcate nu am avut prea mult timp la dispoziție să discutăm probleme de muzicologie, unde doamna Emilia Petrescu era „acasă”, dar în argumentele domniei sale se putea descoperi știință serioasă și aplicarea acesteia. A fost o promotoare mai ales a muzicii preclasice.

C.R.-G.: *O persoană care se dedică muzicii clasice specializându-se în lied și oratoriu pare să indice profilul unui om sobru. Avea Emilia Petrescu simțul umorului?*

H.E.S.: Emilia Petrescu era pe fază în multe domenii, ne spunea mereu cele mai noi vești: bune, rele, neocolind pe cele hazlii. Știa să pună la punct, unde era cazul, negândindu-se la eventuale urmări.

C.R.-G.: *Ce așteptări are un organist de la un cântăreț, pe lângă calitățile vocale și o bună pregătire muzicală a partiturii? Expresivitate, înțelegere stilistică, rigoare?*

H.E.S.: Pe lângă punctele enumerate și foarte juste, este acea smerenie mistică care face parte din taina interpretării muzicii sacre. Cântăreții trebuie să cunoască în detaliu și partea de acompaniament, ca să slujească cu totul actul artistic.

C.R.-G.: *Cum ați hotărât să alegeți orga ca instrumentul de care v-ați legat întreaga viață?*

H.E.S.: Am crescut într-o familie de muzicieni învățând pianul și vioara, urmărind concertele de cor și orgă la Biserica Neagră, am prins vrând-nevrând gustul pentru muzica spirituală. În special minunatele concerte de orgă din lunile de vară m-au impresionat.

C.R.-G.: *Ce îmi puteți dezvălui din destinul unui organist care a trăit în comunism, un regim ateu care cenzura muzica sacră? Oratoriile și lucrările mai ample vocal-simfonice de muzică sacră le interpretați la Biserica Neagră cu soliști, corul Bach și acompaniament de orgă? Am citit că autoritățile comuniste interziseseră membrilor orchestrei Filarmonicii să participe la activitățile muzicale din cadrul bisericii.*

H.E.S.: Regimul comunist ateu l-am simțit și la Facultatea de Muzică din București. Lucrările de orgă cu substrat religios nu prea se predau, titlurile erau omise – de exemplu, coral în mod dorian, mixolidic etc. Se preferau piesele ca preludii, toccate, variațiunile etc. La absolvirea facultății, după acte eram organist concertist, nicidecum organist de biserică și sfătuit să nu mă angajez la biserică; ori eu pentru aceasta am studiat orga... Am predat pian la școala de muzică. Angajându-mă după trei ani, totuși, la biserică, m-am confruntat cu o situație știută: orchestra n-avea voie să cânte în biserică. Mai existau, totuși, muzicieni amatori care îmi erau de folos. Cu bani de buzunar, acceptau uneori suflătorii să participe la concert, temându-se să nu fie penalizați. Dar și eu mă simțeam umilit uneori să nu onorez serviciul lor.

C.R.-G.: *Care credeți că sunt calitățile muzicale pe care trebuie să le dezvolte un organist în principal?*

H.E.S.: Organistul trebuie să fie un idealist, să nu-și cultive vanitatea, să fie mulțumit cu remunerația (sunt puțini organişti cu normă întreagă), să-și dezvolte calitățile

muzicale prin colaborări, după un stagiul de decenii mereu la zi, fiind conștienți că în lumea laică trebuie să stârnească interesul pentru cea mai savantă și profundă muzică, ocolind kitsch-ul, care există și la orgă.

C.R.-G.: *Orga Bisericii Negre – un instrument excepțional, în ambianța căruia ați lucrat o viață întreagă. Care sunt secretele acestei orgi? Ce calități are? Care sunt părțile mai greu de stăpânit? Ce iubiți în mod special la acest instrument?*

H.E.S.: Secretele orgii Buchholz 1839 nu le vom depista în întregime. Calitatea deosebită se datorează construcției ei (material, complexitatea registrelor). Se poate cânta cu efect bun orice, bineînțeles, unii autori – mai greu, din cauza mecanicii greoaie când cuplăm cele patru claviaturi; orga are 63 de registre, culori timbrale, armonice superioare, mixture etc. Un avantaj imens este acustica impresionantă a Bisericii Negre. Ce mi se pare demn de remarcat: orga aceasta îți dictează tempo-ul, dacă vrei să cânti mai repede ea se opune, boala vitezei n-o acceptă.

C.R.-G.: *Ați avut o bogată activitate concertistică în țară și peste hotare și ați realizat numeroase înregistrări. Care este relația unui organist cu publicul său? Am observat că la Biserica Neagră, de cele mai multe ori, publicul este rugat să nu aplaude, ci să rămână într-o stare vecină cu rugăciunea, respectând cadrul bisericesc. Totuși publicul alege de multe ori să își exprime entuziasmul și recunoștința pentru momentele muzicale oferite. Cum este publicul din alte țări/locuri unde ați concertat? Orga nu (mai) este un instrument exclusiv bisericesc, ea este prezentă și în multe săli de concerte – deci în spațiul laic.*

H.E.S.: Relația cu publicul în cazul meu se rezumă la câteva strângeri de mâini cu cei mai apropiați ascultători. Restul publicului (care din fericire este foarte numeros) pleacă fără să mă vadă. Dar mulți organişti vor să fie văzuți și aplaudați, am pomenit înainte, însă, de organistul idealist... Personal, regret laicizarea în acest punct a bisericii.

De o importanță majoră văd lărgirea repertoriului în fiecare an (jubileuri ale compozitorilor).

C.R.-G.: *Și din perspectiva publicului meloman – ce părere aveți? Cum putem atrage publicul tânăr spre sălile de concert? Cum îi putem convinge pe tineri că muzica clasică merită să facă parte din viața lor?*

H.E.S.: Tinerii trebuie atrași cât de timpuriu, să vadă că, pe lângă distracțiile la tot pasul, merită osteneală de a cunoaște, asemeni templelor grecești, capodoperele care s-au scris pentru orgă. Acum câțiva ani s-au făcut ghidaje sus la orgă, care au prins la publicul tânăr. Avem un public numeros, competența acestuia este o altă problemă. În fiecare stagiune de vară media prezenței la concert este de cca 200 de persoane/ concert – la un număr de 35 de concerte.

C.R.-G.: *Puteți numi câțiva artiști cu care ați rezonat cel mai bine în decursul timpului în diversele colaborări muzicale?*

H.E.S.: În primul rând, soliștii vocali la concertele de oratorii, care au dovedit curaj să participe la astfel de concerte periclitându-și cariera – cinste lor! Dintre instrumentiști, regretatul violonist Mihai Constantinescu, dintre compozitori – Wilhelm G. Berger, căruia i-am cântat mai multe prime audiții, dintre dirijori Paul Popescu, Cristian Mandea, Ilarion Ionescu-Galați, Iosif Conta ș.a. Dintre registratori s-au succedat în decurs de 62 de ani o mulțime de tineri, uneori chiar elevi, copii. În ultimii ani, chiar autoarea acestui interviu m-a ajutat ca registrator, în cadrul aceuiași concert a cântat solo și m-a ajutat la registre!

C.R.-G.: *Care este rolul unui registrator în viața unui organist? Îmi puteți relata o întâmplare amuzantă din cariera dumneavoastră legată de acest tandem organist-registrator? Ați avut vreodată peripeții în concerte cu registratorii?*

H.E.S.: Registratorul, la o asemenea orgă cum este cea de la Biserica Neagră, este nelipsit pentru buna desfășurare a concertului. Trebuie să fie sensibil, să frazeze în gând cu organistul, să modifice prompt registrele, să nu fie emotiv, căci orice nesiguranță influențează interpretarea, inclusiv organistul. Trebuie să participe la ultima repetiție. Nu este nici pe departe doar un întorcător de pagini! Am avut desule peripeții cu registratori „de nevoie”, care nu cunoșteau notele, care și-au uitat ochelarii, luând ochelarii mei la repetiție, iar la concert au venit nici cu ochelarii lor, nici cu ai mei ș.a.m.d. sau care pur și simplu nu au mai venit la concert...

C.R.-G.: *Bach... ce înseamnă Bach pentru un organist? Ce loc are Bach în viața dvs.?*

H.E.S.: Pentru Bach merită să devii organist, muzica lui te lasă copleșit. Aici vorbim mai ales despre muzica de orgă și în special cea legată de coral. Din păcate, tocmai această muzică nu mai este pe placul celor înstrăinați de Dumnezeu, mai cu seamă în apusul Europei, unde există orgi multe și biserici minunate lăsate să se deterioreze uneori, sau folosite în alte scopuri...

C.R.-G.: *Ce înseamnă studiul pentru un artist organist? Cât timp ocupă el în viața dumneavoastră?*

H.E.S.: Studiul aproape zilnic la instrument este esențial pentru întreținerea tehnicii și a sensibilității muzicale. Pentru organiști, deplasarea la biserică neîncălzită necesită dorință și forță de muncă. În cazul meu – posed un pian cu pedalier, instrument care nu se mai fabrică, fiind folosit mai ales în perioada Schumann și Liszt, cu denumirea

„Pedal-Flügel”, pentru care există chiar lucrări originale. Astfel pot studia și iarna la temperatura camerei.

C.R.-G.: *Aveți o familie frumoasă, în care tradiția muzicală s-a perpetuat. Tatăl dumneavoastră a fost pianist, fiul dvs. este organist și dirijor, nepoții studiază pianul, soția desenează minunat și creează costume de epocă – există o pasiune a familiei pentru artă. Cum se îmbină viața de familie cu viața de studiu și concerte a unui muzician? Cât timp rămâne pentru prieteni și alte hobby-uri?*

H.E.S.: În 50 de ani de căsnicie, este normal să fie nevoie de multă răbdare și înțelegere reciprocă. La mine hobby-ul se suprapune cu activitatea, iar prietenii cu respect ne așteaptă mereu.

C.R.-G.: *Ce carte ați citit recent?*

H.E.S.: Am recitat *Mitologia greacă*, cu ocazia unei deplasări în Grecia, la izvoarele culturii europene.

C.R.-G.: *În timpul liber, acasă, ascultați muzică sau preferați tăcerea?*

H.E.S.: Din păcate, ascult prea mult muzică făcută de mine, prea puțin marii artiști.

C.R.-G.: *Într-o lume în care politicul tinde să monopolizeze scena publică, să creeze ținta angoaselor și preocupărilor societății, iar arta, cultura și educația să fie Cenușăresele – ce loc își mai găsesc artiștii? Ce rol au artiștii în aceste timpuri?*

H.E.S.: De acord cu întrebarea. Artiștii creează pentru mulți oameni un RESPIRO, dar oamenii să-și ia timp pentru această odihnă activă! Dorința de artă există în majoritatea oamenilor, trebuie trezită cu realizări artistice de nivel.

C.R.-G.: *Care este rostul muzicii pentru dumneavoastră? Estetic, educativ..., uman?*

H.E.S.: Și aici răspunsul este conținut în întrebare. Aș completa cu un proverb: Ce ai moștenit de la părinți și predecesori – ocupă-te de moștenire, ca să devii, într-adevăr, proprietar (să ți-o însușești).

(Organistul Hans-Eckart Schlandt în dialog cu Cristina Radu-Giurgiu @ interviu realizat în 2019)